

A photograph of a forest floor covered in green moss and low-lying plants. Several tall, thin pine trees stand in the background. In the foreground, a reindeer antler sculpture is mounted on a wooden bench. The antlers are light-colored and have a complex, branching structure. The bench is made of dark wood and has a simple, rectangular design. The overall scene is peaceful and natural.

Jerishotellin ranta- asemakaavan muutosalueen arkeologinen inventointi 2026

Muonio

Tiivistelmä

Sweco Finland suoritti Muonion Jerishotellin ranta-asemakaavan muutosalueella arkeologisen inventoinnin Harriniva Oy:n toimeksiannosta. Inventointi kattoi noin 6,4 ha kokoisen alueen.

Alueelta ei ennen inventointia tunnettu arkeologisia kohteita. Inventoinnissa dokumentoitiin Jerishotellin läheisyydestä yksi kiinteä muinaisjäännös tervahauta.

Arkisto- ja rekisteritiedot

<i>Tutkimuksen tyyppi</i>	Arkeologinen inventointi
<i>Tutkimuksen peruste ja tavoite</i>	Asemakaava-alueen suunnitteluun liittyvä arkeologinen inventointi. Inventoinnin pohjalta on mahdollista tunnistaa arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyvät mahdolliset suojelutarpeet.
<i>Tutkimuksen tekijä</i>	Sweco Finland Oy, FM Laura Ohenoja (taustatyö, maastotyöt, raportointi), FM Mikko Helminen (laadunvarmistus)
<i>Kenttätöön ajankohta</i>	17.6.2026
<i>Työn tilaaja</i>	Harriniva Oy
<i>Alueen laajuus</i>	6,4 ha
<i>Koordinaatti- ja korkeusjärjestelmä</i>	ETRS-TM35FIN, korkeus N2000
<i>Taustakartat</i>	Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 06/2026 aineisto, Maanmittauslaitoksen 5 p laserkeilausaineisto (Muonio, kesä 2025)
<i>Mittaustapa</i>	Garmin GPSMAP 67i
<i>Arkistointitiedot</i>	Alkuperäiset valokuvat: Sweco Finland Oy, Laura Ohenoja Raportti on toimitettu Tornionlaakson museolle ja tilaajalle sekä arkistoitu Swecon laatujärjestelmän mukaisesti.
<i>Aiemmat arkeologiset inventoinnit</i>	Hilkka Oksala: Muonio. Arkeologinen inventointi 1996 Antti Krapu: Muonio veturi. Tutkimuskertomus yleiskaava-alueen arkeologisesta inventoinnista 2004 Antti Krapu: Kolari-Muonio. Raportti kahden kunnan arkeologisista kohteista 2007 Piritta Häkälä: Muonio. Olos-Särkijärvi-Torassieppi ja Jerisjärvi-Äkäsjärvi osayleiskaava-alueiden arkeologinen inventointi 2011
<i>Kansikuva</i>	Jerisjärven rannan läheisyydessä sijaitsevaa metsäaluetta kaava-alueen keskiosissa.

Sweco Finland Oy
Projekti

Y-tunnus: 2661738-3
Muonio Jerishotellin ranta-asemakaavan
muutosalueen arkeologinen inventointi 2026

Työnumero

25026969

Asiakas

Harriniva Oy

Tekijä

Laura Ohenoja ja Mikko Helminen

Päiväys

2.7.2026

Dokumenttiviite

Sweco_Muonio_Jerishotellin_ranta-ak-muutos_arkeologinen_inventointi_2026.docx



Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Sisältö

	Tiivistelmä.....	2
	Arkisto- ja rekisteritiedot.....	2
1	Johdanto.....	5
1.1	Selvityksen lähtökohdat	5
1.2	Sijainti ja ympäristö	6
1.3	Menetelmät	8
2	Tausta ja tutkimushistoria	10
3	Havainnot	12
4	Kohdetiedot	14
4.1	Hietalahti.....	14
5	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	17
6	Lähteet.....	18

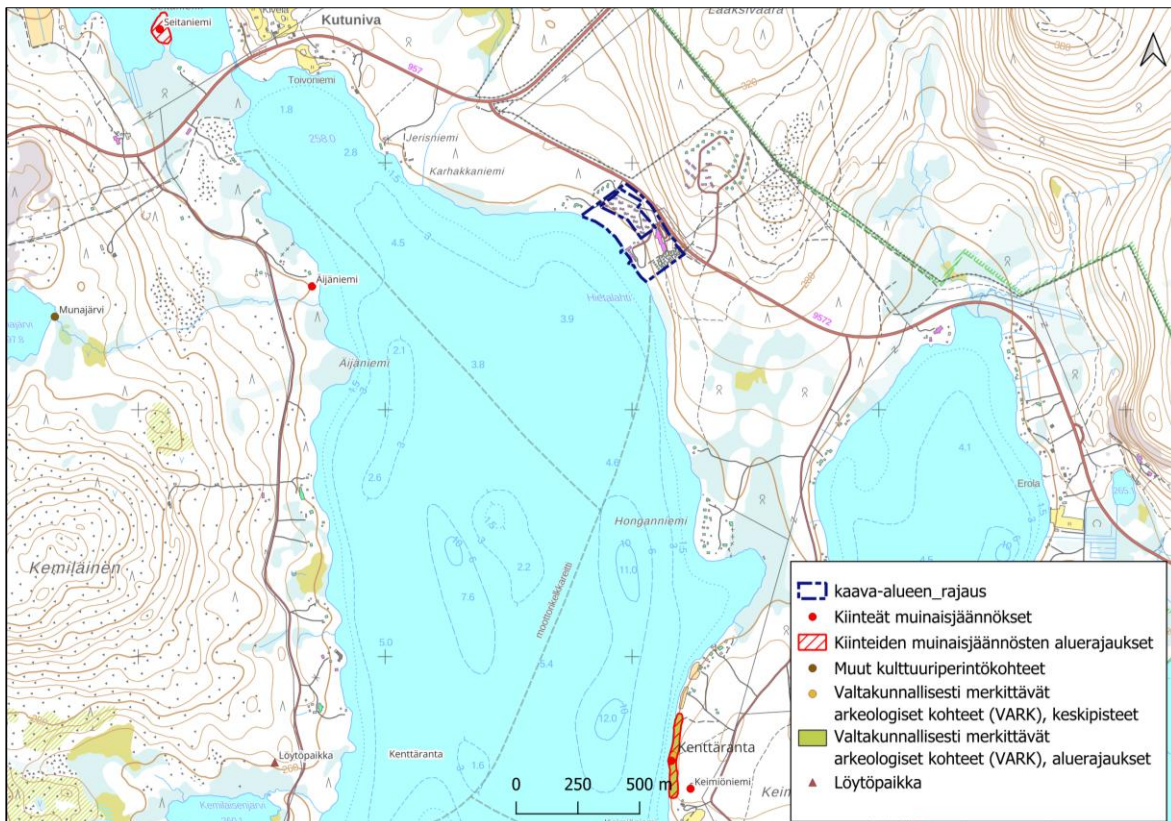
Johdanto

1.1 Selvityksen lähtökohdat

Arkeologinen inventointi on laadittu Muonion Jerisjärven alueelle sijoittuvaa ranta-
asemakaavamuutosta varten. Suunnittelualue sijaitsee Jerisjärvi-Äkäsjärvi
oikeusvaikutteisen osayleiskaavan alueella, ja alueella on voimassa Jerismajan ranta-
asemakaavamuutos. Kaavamuutoksen tavoitteena on mahdollistaa alueella toimivan
matkailuyrityksen, Jerishotellin, toiminnan kehittäminen ja laajentaminen.

Kaava-alueella ei ole aiemmin suoritettu kattavaa arkeologista inventointia, eikä alueelta
tunnettu ennestään arkeologisia kohteita. Lähin tunnettu kiinteä muinaisjäänös, Äijäniemi
(1000045940), sijaitsee Jerisjärven vastarannalla noin 1,1 kilometrin etäisyydellä, ja
etelässä noin 1,7 kilometrin päässä sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen
kohde (VARK) Kenttäranta (101292), joka on yhä käytössä oleva kalakenttä ja jonka
käyttöhistoria ulottuu 1500-luvulle. Alueella on vanhoja perinteisiä kalatupia ja lisäksi
kivikautinen asuinpaikka alueen keskiosassa.

Arkeologisen selvityksen tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva alueella mahdollisesti
säilyneistä arkeologisista kohteista, jotta muinaisjäänöksiin liittyvät suojelutarpeet sekä
hankkeen mahdolliset vaikutukset arkeologiseen kulttuuriympäristöön voidaan tunnistaa ja
huomioida osana kaavoitus- ja jatkosuunnitteluprosessia.



Kartta 2. Kaavarajaus ja tunnetut arkeologiset kohteet lähiympäristössä ennen vuoden 2026 inventointia.

1.2 Sijainti ja ympäristö

Kaavamuutosalue sijaitsee Muonion kunnassa Jerisjärven rannalla, noin 6,4 hehtaarin laajuisella suunnittelualueella. Suunnittelualue on luonteeltaan matkailu- ja majoitustoiminnan piiriin rakentunutta. Alueella sijaitsee olemassa olevaa majoitus- ja matkailutoimintaa, kuten hotelli, sekä Arctic Sauna World. Rakennusten ympäristö on metsäistä. Alue on pääosin harvahkoa mäntyvaltaista kuivahkon kankaan talousmetsää, jossa sekapuuna esiintyy jonkin verran koivua ja kuusta. Alue sijaitsee kauttaaltaan kivennäismaalla, ja kiinteistöillä on ollut jo pitkään useita rakennuksia.

Suunnittelualueen reunamilla puusto on pääosin keski-ikäistä tai varttunutta, mutta hotellin ja saunamaailman kohdalla iäkkäämpää puustoa on niukasti rakennusten, piha-alueiden ja teiden vuoksi. Lisäksi alue sijoittuu Jerisjärven rannalle, joka kuuluu Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalueeseen, ja Jerisjärvi on osa Natura-aluetta.

Kaavoitettava alue sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaalla Ounas–Pallastunturin maisema-alueella (VAMA), joka on sekä luonnonoloiltaan että kulttuurihistorialtaan merkittävä raja-alue. Alueella ovat kohdanneet porosaamelainen kulttuuri ja suomalainen uudisasutus, ja maisemaa leimaavat tunturien juurilta aukeavat järvet, vanhat kyläasutuksen kerrostumat sekä matkailun rakenteet.

Selvitysalue sijoittuu Jerisjärven rannalle Laaksivaaran lounaisrinteen alaosaan. Maasto viettää loivasti lounaaseen, ja sen korkeus vaihtelee noin 260–280 metriä merenpinnan yläpuolella. Jerisjärven vesiranta on kivikkoinen, ja maaperä on sekalajitteista moreenia; järven läheisyydessä maasto on paikoin hiekkakangasta, mutta muuttuu maaston kohotessa nopeasti kivikkoisemmaksi.



Kuva 1. Jerishotelli kuvattu rannasta.



Kuva 2. Jerishotellin lounaispuolen ympäristöä.



Kuva 3. Rantaa kohti maasto laskee ja ympäristö on kosteampaa. Vesiraja on kivikkoinen asemakaava-alueella.



Kuva 4. Rannan ympäristöä kaava-alueen länsiosassa.



Kuva 5. Pääosa kaava-alueen ympäristöstä on kuivaa mäntykangasta.



Kuva 6. Koillispuolella kaava-alue rajautuu tiehen ja lounaispuolella Jerisjärveen.

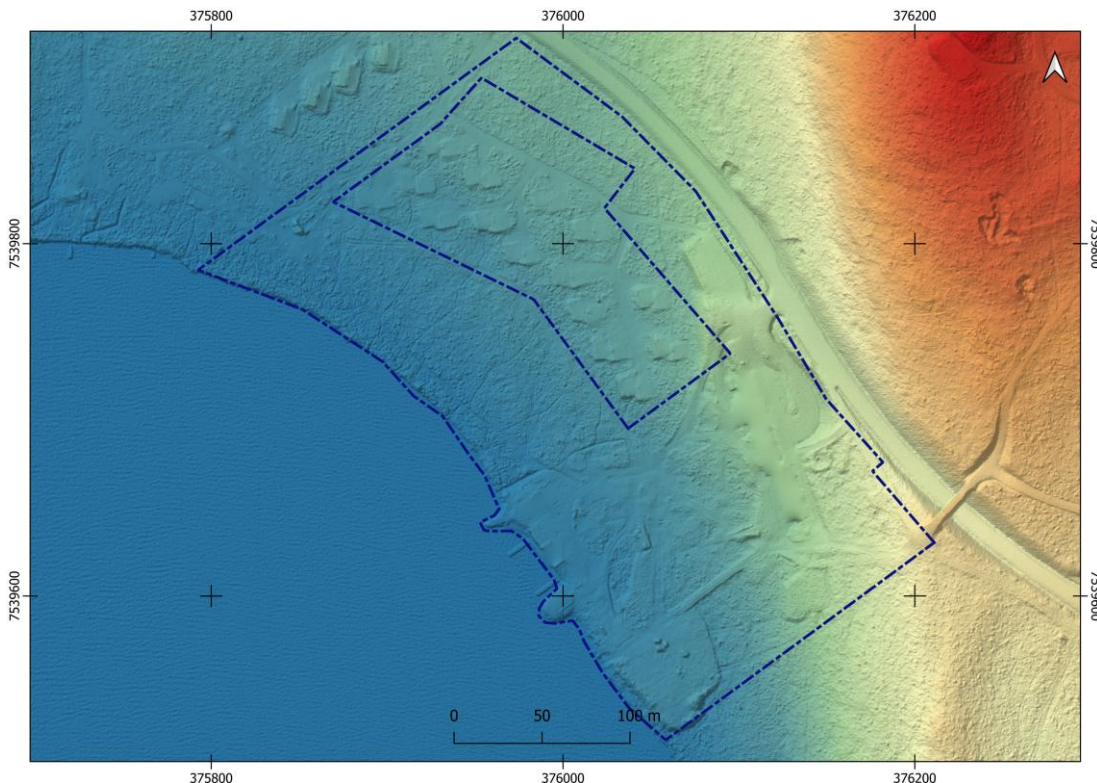
1.3 Menetelmät

Taustaselvitysvaiheessa perehdyttiin suunnittelualueen lähistön tutkimushistoriaan ja vanhaan kartta-aineistoon. Lähteenä käytettiin Museoviraston ylläpitämää kulttuuriperinnön palveluikkunaa, historiallisia ilmakuvia ja Kansallisarkiston digitoituja vanhoja karttoja. Työssä käytettiin Maanmittauslaitoksen 5p-laserkeilausaineistoa (Tuotantoalue Muonio, kesä 2025), jonka perusteella etsittiin mahdollisia havaintokohteita, kuten erilaisia uria, kuoppia, maaston keinotekoisia tasauksia tai kohoumia, joko yksittäin tai erilaisia kokonaisuuksia muodostaen.

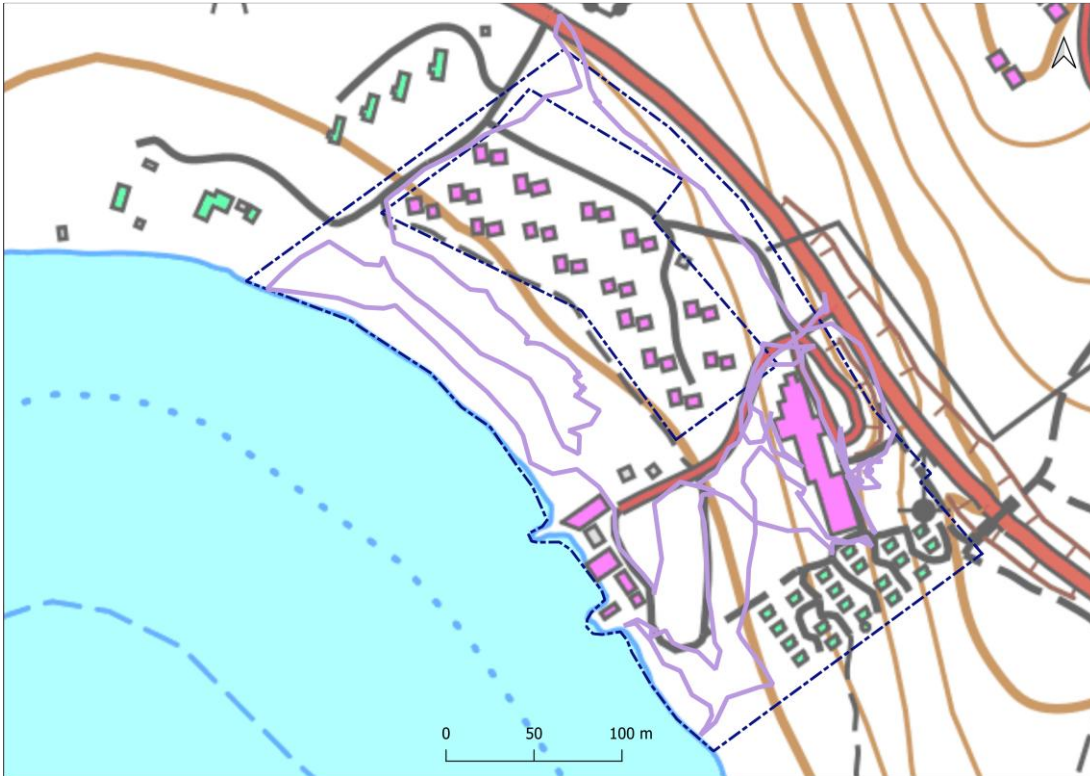
Tämän lisäksi taustaselvitysvaiheessa määriteltiin korkeuskäyrien ja topografian, GTK:n maaperätietojen ja tutkimushistorian pohjalta arkeologisesti potentiaaliset alueet, jotka tarkastettiin maastossa. Kenttätöiden suunnittelua ohjasi myös alueelta tunnettujen historiallisten karttojen tarkastelu.

Maastossa käytiin läpi koko asemakaavan muutosalue.

Maastossa havainnoitiin ympäristön topografiaa sekä maanpinnalle erottuvia rakenteita. Potentiaalisiksi katsotuilla alueilla tehtiin koekuoppia. Maastossa tehdyt havainnot dokumentoitiin valokuvin ja muistiinpanoin. Arkeologisten kohteiden sijaintitiedon sekä maastossa kuljetun reitin tallentamiseen käytettiin käsi-GPS-laitetta (Garmin GPSMAP 67i), jonka mittatarkkuus on noin 5–10 metriä.



Kartta 3. Ote Maanmittauslaitoksen 5p-laserkeilausaineistosta tuotetusta kartasta.



Kartta 4. Maastossa kuljettu reitti.

2 Tausta ja tutkimushistoria

Muonion kunnan alueella on suoritettu arkeologinen perusinventointi vuosina 1995–1996. Inventoinnin tavoitteena oli saada yleiskäsitys alueen esihistoriallisista kohteista. Vuonna 2006 Muonion ja Kolarin kuntien alueella arkeologinen inventointi, jossa tarkistettiin aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset. Työhön ei sisällynyt varsinaisesti uusien kohteiden havainnointia.

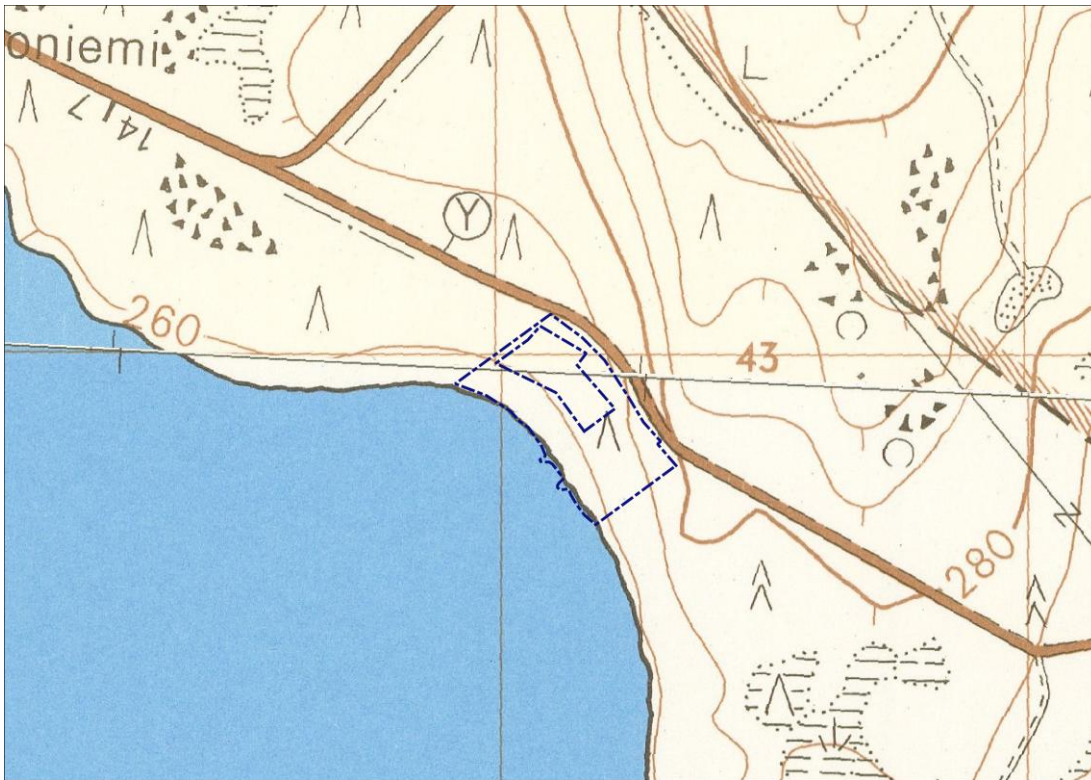
Jerisjärven alueen arkeologinen kulttuuriperintö kuvastaa pitkäaikaista ja monivaiheista maankäyttöä, jossa korostuvat vesistöihin, pyyntiin, liikkumiseen ja myöhempään historiallisen ajan elinkeinoihin liittyvät toiminnot. Jerisjärven ranta-alueilta ja saarista tunnetaan sekä esihistoriallisia että historiallisen ajan kohteita. Esihistoriallista toimintaa edustavat erityisesti kivikautiset asuinpaikat ja esihistoriallisen ajan pyyntikuopat. Jerisjärven länsirannalta on tehty myös muutamia rautakautisia esinelöytöjä. (Häkälä 2011) Jerisjärven ympäristössä arkeologiset kohteet sijoittuvat erityisesti järven rannoille, saarille, niemille ja kankaille.

Historiallisella ajalla Jerisjärven seudun merkitys liittyy erityisesti kalastukseen, metsäelinkeinoihin ja järvalueiden hyödyntämiseen. Alueelta tunnetaan muun muassa historiallisen ajan asuinpaikkakohteita, tervahautoja, kalapatoja ja liesikiveyksiä. Alueen merkittävimpiin historiallisen ajan kohteisiin kuuluu Keimiöniemen kalakenttä, joka koostuu 17 kalapirtistä ja jonka käyttöhistorian arvioidaan ulottuvan ainakin 1500-luvulle saakka. (Häkälä 2011)

Historiallisissa kartoissa selvitysalueelle ei ole merkitty rakennuskantaa. Lähin rakennuskanta on sijainnut Keimiönniemessä, jonne on johtanut tie tai polku, jonka linjausta myös nykyinen tiestö pääosin noudattelee. Jerismaja on rakennettu alueelle 1960-luvun lopulla.



Kartta 5. Ote hankealueen sijoittumisesta vuoden 1845 Muonion Jerisjärven pitäjänkartalle 2741 02.



Kartta 6. Ote hankealueen sijoittumisesta Maanmittauslaitoksen vuoden 1968 peruskartalle.

3 Havainnot

Selvitysalueelta ei ollut tiedossa arkeologisia kohteita ennen inventointia. Maastoinventoinnin yhteydessä alueelta dokumentoitiin yksi tervahauta, joka määriteltiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Kaava-alueen länsiosassa, Jerisjärven rantavyöhykkeen tuntumassa, tehtiin muutamia koekuoppia kivikautisen asuinpaikan kannalta otollisiksi arvioituille alueille. Lisäksi maanpinnan rikkoutuneilla kohdilla suoritettiin pintapoimintaa. Inventoinnissa ei havaittu kivikautisiin jäännöksiin viittaavia löytöjä tai rakenteita.



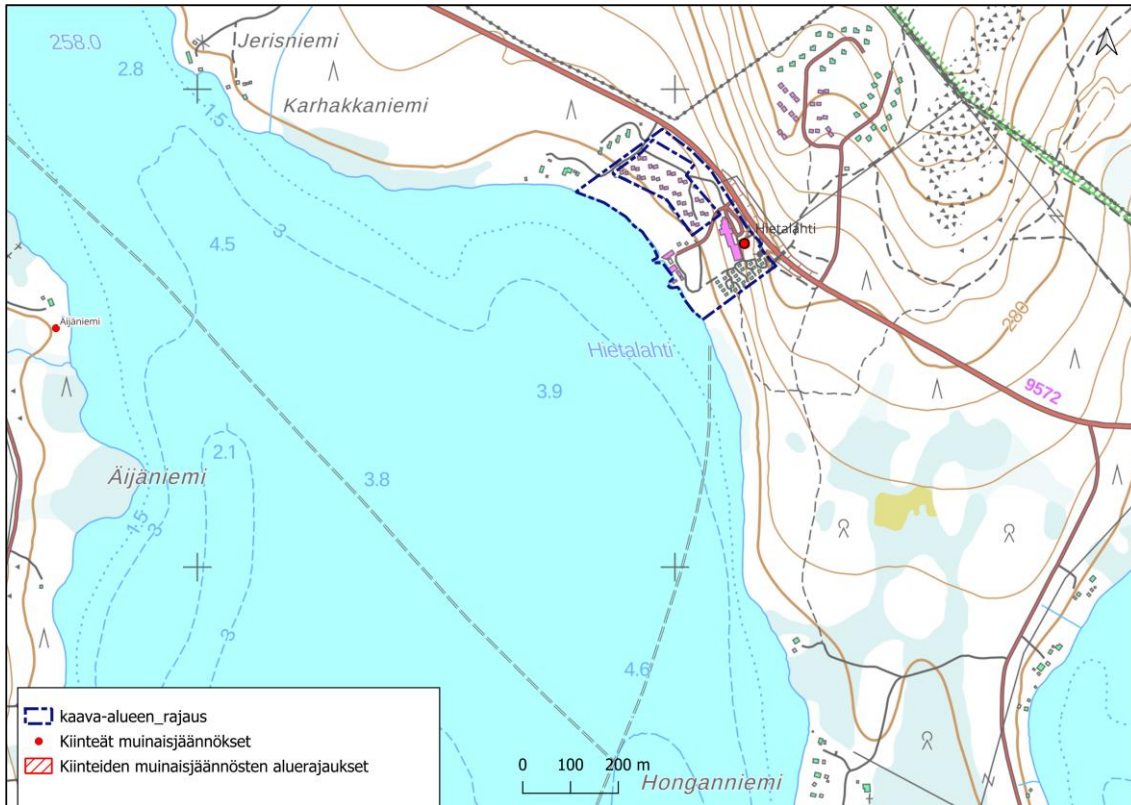
Kuva 7. Koekuoppa 40 x 40 cm.



Kuva 8. Jerisjärven rannan läheisyydessä sijaitsevalla metsäalueella tehtiin muutamia koekuoppia.

Kohdeluettelo

Nro	Kohde	Mj-tunnus	Tyyppi ja tarkenne	Laji	Sijainti
1	Hietalahti	uusi kohde	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	kiinteä muinaisjäännös	P: 7539677 I: 376145

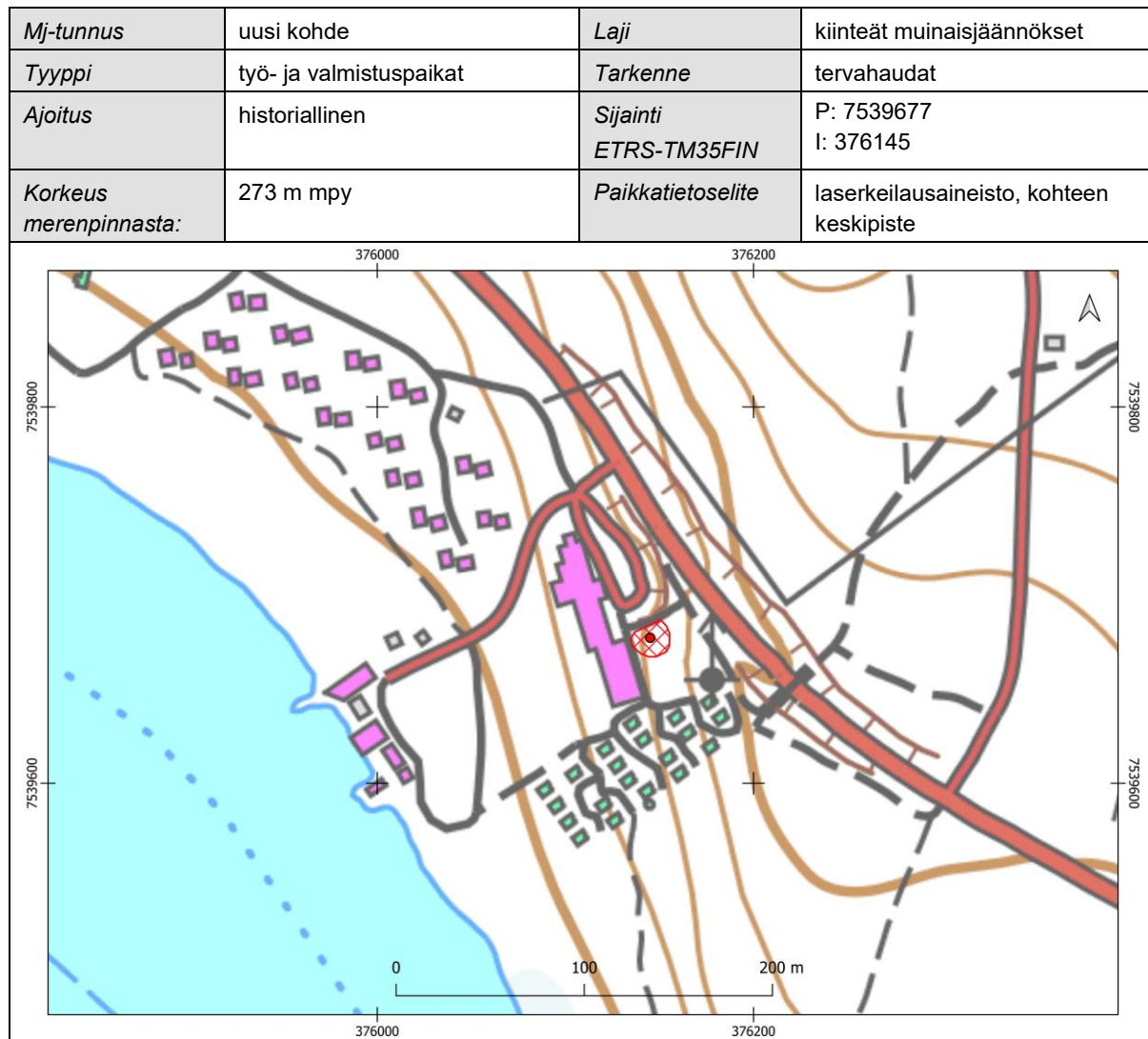


Kartta 7. Alueen arkeologiset kohteet inventoinnin jälkeen.

4 Kohdetiedot

Alla on kuvattu tarkemmin sekä tarkastetut että uutena kohteena dokumentoidut kohteet. Kohteen perustiedot on taulukoitu sekä uusista kohteista esitetty ehdotus muinaisjäännöslajiksi. Kohteen nykyinen kuvaus kulttuuriympäristön palveluikkunasta on esitetty ensin, sen alla on kohdekuvausta täydentävät maastohavainnot.

4.1 Hietalahti



Kohteen kuvaus

Pienellä teiden rajaamalla metsäpalstalla Jerishotellin itäpuolella sijaitsee tervahauta. Haudan valli erottuu maastossa noin 2,3 m leveänä kumpareena, joka on noin 0,5 m korkea. Tervahauta on muodoltaan suppilomainen, jonka keskellä on havaittavissa pieni kuopanne. Se on syvyydeltään noin 1,4 m ja halkaisijaltaan 13,5 m. Halssi erottuu haudan kyljessä 4 x 2,8 x 0,7 m syvänä kuopanteena. Halssi laskee länteen, kohti hotellia.



Kuva 9. Tervahauta, kuvattu kaakosta.



Kuva 10. Halssin pääty koivun takana. Kuvattu lännestä.



Kuva 11. Tervahauta, kuvattu itäkoillisesta.

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Muonion Jerisjärven alueelle tehdyn arkeologisen inventoinnin tavoitteena oli selvittää suunnittelualueella mahdollisesti säilyneet arkeologiset kohteet sekä arvioida ranta-asemakaavamuutoksen vaikutuksia kulttuuriperintöön.

Selvitysalueelta ei tunnettu ennen inventointia arkeologisia kohteita, inventoinnissa dokumentoitiin yksi kiinteä muinaisjäänös, tervahauta. Tervahauta sijaitsee Jerishotellin itäpuolella pienellä teiden rajaamalla metsäpalstalla. Kaava-alueen länsiosassa Jerisjärven rantavyöhykkeen tuntumassa tehdyissä koekuopissa ja pintapöiminnassa ei havaittu kivistä toimintaan viittaavia löytöjä tai rakenteita.

Havaittu tervahauta on huomioitava kaavoituksessa muinaisjäänöksenä, ja sen säilyminen tulee turvata jatkosuunnittelussa.

6 Lähteet

Kartta- ja paikkatietoaineisto:

Kansallisarkisto, Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma), la. Pitäjänkartasto (1749–1917)

2741 02 Muonio, Jerisjärvi. Vuosi 1845. Viitattu 2.7.2026

Maanmittauslaitos

Peruskartta 1:20 000 2741 02, vuosi 1968. Viitattu 2.7.2026.

Laserkeilausaineisto 5 p. Tuotantoalue: Muonio kesä 2025.

Digitaaliset lähteet:

Kulttuuriympäristön palveluikkuna: <https://www.kyppi.fi>

Maanmittauslaitos. Historialliset ilmakuvat: <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi>

Maanmittauslaitos. Vanhat painetut kartat: <https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Muinaismuistot info: <https://muinaismuistot.info/>

GTK. Maankamara: <https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Ympäristö.fi. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Ylä-Lappi VAMA 2021. 165. Ounas- ja Pallastunturien maisemat: <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/maisemat/arvokkaat-maisema-alueet> (Viitattu 06/2026)

Kirjalliset lähteet:

Häkälä P. 2011: Muonio. Olos-Särkijärvi-Torassieppi ja Jerisjärvi-Äkäsjärvi osayleiskaava-alueiden arkeologinen inventointi 18.7. – 29.7.2011. Museovirasto.

